

*Keizerin Elisabeth met
haar Ierse Wolfshond
Houseguard.*

Keizerin Elisabeth-Sissi van Oostenrijk

*“Ik ben bijna bang dat een hond, zo groot
als ik zou willen, niet bestaat.”*

Honden worden al duizenden jaren afgebeeld. In de rubrieken ‘Uit de Kunst’ en ‘Beeldig’ word jij als lezer van *Onze Hond* regelmatig verrast door schilderijen en standbeelden van honden. Halverwege de 19e eeuw komt daar een nieuwe kunstvorm bij: fotografie. Een kunst die letterlijk ‘schrijven met licht’ betekent. De *rich and famous* gaan massaal gebruikmaken van de nieuwe vinding en niet zelden mogen hun honden mee, op de gevoelige plaat.

Op eerste kerstdag 1837 wordt er in het Hertog Max Palais in München, in het gezin van hertog Maximilian Joseph in Beieren en prinses Ludovika van Beieren, een tweede dochter geboren: Elisabeth Amalie Eugenie. Dit prinsesje krijgt meer dan een eeuw later wereldwijde bekendheid als drie films over ‘Sissi’ in heel Europa grote successen zijn. Haar koosnaam is eigenlijk ‘Sisi’ maar filmproducer Ernst Marischka maakt er ‘Sissi’ om die naam te kunnen claimen.

Elisabeth groeit op in Schloss Possenhofen aan de Starnberger See. Vanaf haar vroegste jeugd is ze idolaat van honden en paarden; ook van haar moeder Ludovika worden diverse foto’s gemaakt met een witte Keeshond op schoot. In 1854 – nog geen 17 jaar oud – trouwt Elisabeth met de 23-jarige keizer Franz-Joseph van Oostenrijk, haar volle neef.

Het is *bijzonder dat Elisabeth zich nauwelijks liet fotograferen met haar kinderen, maar tientallen keren met haar honden.*

Vanaf 1867 is ze tevens koningin van Hongarije, een land waarvoor ze heel veel sympathie heeft en waar ze graag verblijft. De strenge Habsburgse hofetiquette leidt al snel tot vervreemding van het hof en Elisabeth maakt lange reizen om het hofleven in Wenen te ontlopen. De opvoeding van haar kinderen, Sophie (1855-1857), Gisela (1856-1932), kroonprins Rudolf (1858-1889) en Marie Valerie (1868-1924), laat ze voor het grootste deel aan anderen over.

Roekeloos

De minnaressen van Franz-Joseph, het overlijden van de tweejarige Sophie, de conflicten met haar schoonmoeder en de zelfmoord van haar zoon kroonprins Rudolf leiden tot een rusteloos leven vol reizen langs de Europese vorstenhuizen. Elisabeth bezoekt Madeira, Engeland, Hongarije, Grieken-

land en ook Nederland, onder andere in 1885. In Amsterdam raakt ze bevriend met circusdirecteur Oscar Carré, die haar dressuurlessen te paard geeft. Ook heeft ze in dat jaar een ontmoeting met onze koning Willem III op paleis Noordeinde, waarbij ook koningin Emma en de vijfjarige prinses Wilhelmina aanwezig zijn. Zowel bij het paardrijden als tijdens haar reizen vertoont Elisabeth een zekere roekeloosheid. Als ze het jagen op de Hongaarse vlakten niet meer zo spannend vindt gaat Elisabeth deelnemen aan vossenjachten in Engeland, waarbij ze geen enkele hindernis uit de weg gaat. Ze rijdt, zoals in haar tijd gebruikelijk, op een dameszadel, met beide benen aan de linkerkant van het paard. Elisabeth was een van de beste amazones in Europa.

Plato, de zwarte Poedel, wordt vaak met de keizerin vereeuwigd.

Elisabeths jongste dochter, Marie Valerie met een reusachtige Sint Bernard. De foto is in 1871 gemaakt door Victor Angerer.

Ze geeft exorbitante geldbedragen uit, onder andere aan de bouw van een spectaculaire villa op het Griekse eiland Corfu. Een van haar obsessies is haar uiterlijk; ze volgt haar hele leven diëten en met een lengte van 1.72 meter weegt ze maar tussen de 45 en 50 kilo. Bij het ouder worden verbergt ze, zelfs te paard, haar gezicht voor de buitenwereld achter waaiers. Zelf zegt ze daarover: "Ik verberg mijn gezicht achter een waaier, zodat de dood ongestoord zijn werk kan doen."

Grote liefde voor grote honden

Elisabeths grote liefde voor honden wordt niet altijd op prijs gesteld. Zeker niet door de keizer, die moet tolereren dat haar honden zich vrij bewegen in de Hofburg of in de zomerresidentie Schönbrunn. De keizerin is verzot op grote viervoeters en het stoort haar op geen enkele manier dat de honden elkaar verdringen in de overvolle keizerlijke privéverblijven. Elisabeth heeft onder andere Sint Bernards, Ierse Wolfshonden, Duitse Doggen en maar liefst zeven Leonbergers. Hamlet, Fanton, Morphy en Dragon zijn Duitse Doggen. Er is nog een Duitse Dog, Shadow. Hij wordt geschilderd door de Oostenrijks-Hongaarse schilder József Árpád Koppay en de Oostenrijker Carl Reichert. Verder wordt het paleis bevolkt door Mohamed en Diana, zonder verdere rasaanduiding, en twee Leonbergers heten Roma en Brave. Dan zijn er ook nog Perzische Windhonden en een zwarte Poedel die luistert naar de naam Plato. Elisabeths meest gefotografeerde hond is Houseguard, haar Ierse Wolfshond. Ze is zo dol op hem dat er een marmeren beeld van hem is gemaakt, dat nog steeds aanwezig is in de Kaiservilla in Bad Ischl.

Elisabeth met een van haar Perzische Windhonden.

In het Hongaarse stadje Gödöllő heeft het keizerspaar een buitenverblijf. Daar is een aantal hondengraven met marmeren stenen, onder andere van Shadow en Plato, zij overleden in respectievelijk 1875 en 1881.

Het is bijzonder dat Elisabeth zich achtereenvolgens door dezelfde fotograaf met dezelfde hond in soms wel tien verschillende poses en in verschillende kleding liet fotograferen. Sommige foto's worden daarna als prentbriefkaart in de handel gebracht. Ook bijzonder is dat Elisabeth zich nauwelijks liet fotograferen met haar kinderen, maar tientallen keren met haar honden.

Laatste rustplaats

Een Italiaanse anarchist, Luigi Lucheni, steekt op 10 september 1898 Elisabeth dood met een geslepen vijl. Ze wordt naar hotel Beau Rivage in Genève teruggebracht en de artsen kunnen niets anders dan de zestigjarige keizerin doodverklaren, als gevolg van een inwendige bloeding. Haar laatste rustplaats is de Kapuzinergruft in Wenen. ■

Alle pogingen zijn in het werk gesteld om namen van fotografen/illustratoren van het beeldmateriaal te achterhalen. Dit is niet altijd gelukt. Wie recht op afbeeldingen meent te hebben, kan contact opnemen met de auteur: horter@tiscali.nl.